

POESIA

Amb pells primitives i carregats de llibres

El poeta Segimon Serrallonga va interpretar 'Les irreals omegues' de J.V. Foix com un gran poema polític i moral, equivalent a les 'Elegies de Bierville' de Ribà

JULIÀ GUILLAMON

Vivim una època en la qual tot ha de ser clar, senzill i sexi. Però l'alta cultura és sofisticada, es basa en connexions complexes i té una mena de sensualitat menys de cara a la galeria. El gran triomf de la cultura catalana ha estat connectar amb aquesta manera moderna, precipitada i xisclaire de fer les coses (per bé que sovint ens en queixem de la frivolitat que comporta). Un èxit encara més gran és que, enmig del penja-i-despenja editorial dels darrers anys, s'hagin conservat espais en els quals no només es continua fent el que es feia (llegir amb la màxima exigència) sinó que encara s'ha potenciat i multiplicat. No és casual: el miracle té logotips, noms i cognoms. Sense la Fundació J.V. Foix i sense la feina incansable de Jordi Cornudella, sota el paraigua del Grup 62, les passariem magres. Gràcies a tots ells per mantenir i carregar la caldera, amb llibres com aquesta edició de *Les irreals omegues* de J.V. Foix (Barcelona, 1893-1987) que és també una reivindicació del poeta i estudiós de la literatura Segimon Serrallonga (Torelló, 1930-Badalona, 2002), que durant molts anys va ser l'ànima de la revista *Reduccions*.

Resulta que Serrallonga havia estudiat a la Universitat Catòlica de Lovaina i, com que no li convalidaven el títol que necessitava per seguir fent de professor a l'Escola Universitària de Mestres d'Osona, a començaments dels vuitanta es va haver de matricular a la Universitat Autònoma de Barcelona. Els professors, que eren de la seva edat o més joves, i que coneixien la seva trajectòria en la filologia clàssica, el tractaven amb reverència. En lloc d'exàmens li feien fer treballs. Una mica com en el cas de Gabriel Ferrater, la literatura acadèmica ocasional és el pinyol d'una reflexió literària i vital de primer ordre. Pere Gimferrer, que el 1974 va publicar *La poesia de J.V. Foix*, considerava que *Les irreals omegues* (1949) era un llibre miscel·lànic. Serrallonga va reendreçar els tretze poemes, els va connectar amb altres obres

de Foix, va remarcar la importància de la política (el llibre comprèn un període entre el 1922, abans de la dictadura de Primo de Rivera, i la caiguda de Catalunya el 1939). També es va interrogar sobre l'absència de la temàtica religiosa. I va subratllar la importància de l'ancestralitat, a la qual Foix dona un valor polític. Per Foix la modernitat catalana té un fonament ancestral. Drapats com etruscos, escrivint amb signes fòssils, vestits amb pells primitives i carregats de llibres, al costat de dòlmen gravats amb horòscops, enfrontats a ciclops que ensaquen llibres i manuscrits. És una imatgeria fabulosa, amb un missatge amagat.

Tot el llibre s'ha de llegir en clau dels fets que es van esdevenir a Catalunya als anys vint i trenta: la gran il·lusió, els inacabables debats amb els amics filòsofs i artistes i la gran patacada del juliol del trentatís i del gener del trenta-nou. El primer poema, datat el setembre del 1936, duu un d'aquells títols llargs, escrit tot amb caixa alta. Parla d'"allistats de totes les llesves: hoplits, mamelucs, genissers, milicians, etc., escoltaven els oracles i cridaven el text de llurs pancartes: -il faut s'engager! il faut s'engager!, abêtissez-vous! abêtissez-vous!". Quin drama per a un home savi sentir-se dir aquestes proclames: allista't i torna't burro!

Aquesta edició de *Les irreals omegues* està carregada de suggestions positives, tant els textos de Foix (amb imatges que fan rodar el cap: bars sense sortida, falsos gratacels), com les notes de Serrallonga dels apèndixs, per exemple, quan compara Foix amb Tolstoi i diu que es pensen que són normals, parlen de seny i del sentit comú ancestral. Si algú els retragués que ells mateixos combaten la vulgaritat de ser normal, dirien que són "més normals que la gent". El diàleg amb Manuel Carbonell, editor de les obres completes de Foix, sobre Foix i la filosofia és una altra perla. Un gran llibre de cultura. /

/ Per Foix, la modernitat catalana tenia un fonament ancestral: fòssils, dòlmens, etruscos

El poeta J.V. Foix

Alberto Chimal
Las estancias secretas
Atalanta
232 pàgines
22 euros

Un mapa antic dispara l'acció en un dels relats de Chimal

NARRATIVA

El camí de la llibertat

Alberto Chimal publica una antologia de la seva literatura on tot és possible, i la missió és fer-nos veure el que nosaltres no sabem o no podem veure

J.A. MASOLIVER RÓDENAS

Alberto Chimal va néixer a Toluca el 1970, on va cursar la carrera d'Enginyeria en Sistemes Computacionals.

El 1995 es va traslladar a Ciutat de Mèxic i va obtenir la mestria en Literatura Comparada a la UNAM. Escriptor prolífic i infatigable, ha escrit més d'una vintena de llibres de relats, des de *Gente del mundo* (1998), *La ciudad imaginada* (2009) o *Manos en la lumbre* (2018), i microrelats com *El viajero del tiempo* (2011), *El gato del viajero del tiempo* (2014) o el més recent *Historia siniestra* (2015).

A més de narrador Chimal és traductor (entre d'altres, d'Edgar Allan Poe), narrador, dramaturg, assagista, director de tallers i guionista de cinema. Per l'autora del pròleg, Cecilia Eudave, Chimal, "es uno de los narradores más destacados de la literatura del imaginario insólito en nuestra lengua castellana". I assenyala com "las notas a pie de página del relato, cargadas de humor, completan el 'polo' de la lectura"; la antologia *Las estancias secretas* revela muchas cosas que van más allá de lo contado: nos ofrece, en realidad, la posibilidad de descifrar o recrear cada una de sus narraciones".

L'antologia que comentem està integrada per 17 relats de 2 a 47 pàgines d'extensió. Els de dues pàgines –la majoria– són els més atractius, entre els quals em permeto destacar *La partida*, en què la mare demana als déus que li tornin el seu fill. No entrarà al *Otro mundo*, però al veure'l podrà patir, decideix llançar-lo a les flames. I en les seves restes hi ha encara l'ànima dolentosa. A *Los Parcos*, el protagonista visita el barri dels morts i pregunta si allà se sap de Déu.

D'altra banda, els relats llargs, molt més densos i enrevessats, poden resultar tediosos, com passa amb *La Pasión según la Sombra*, on es narra la representació de la Passió a la colònia o barri del Turón de la Estrella, a Iztalapa. Allí

ocorren "massa coses perquè la gent les entengui", cosa que explica la imaginació desbordada de tot el llibre, veritable obra mestra de la literatura fantàstica.

A *Polo* es desenvolupa una altra de les claus. El Kustos, que es dedica a buscar coses estranyes (i sens dubte les trobaria en aquest llibre), es compra un mapa antic de característiques molt especials, i prova d'explicar-lo a l'encarregada de la papereria, a qui s'emporta, per no dir arrossega, fins al *Polo*, que recorren com si fos una línia infinita.

Una cosa semblant passa al relat de *Mesa con mar*, una taula en la qual hi ha un mar de dimensions també infinites.

La clau definitiva és a l'últim (últim?) text del llibre, *Ciudad X*. Aquí Alberto Chimal porta més lluny que mai l'estratègia de les enumeracions, una sèrie d'aforismes, epigrames o nonsenses, que cosa en anglès seria un disbarat ple de sentit.

Valguin alguns exemples: "El programador se equivoca y la sinfonía 73 en re mayor de Haydn se escucha por 73 segundos en la estación de música tropical".

"39 teléfonos móviles, aún dentro de sus cajas en una tienda del centro, reciben el mismo mensaje".

"Las 19 farolas del alumbrado públi-

/ L'autor mexicà porta lluny l'estratègia de les enumeracions, una sèrie d'aforismes, epigrames o 'nonsenses'

co explotan a la vez. Nadie nota el incremento de la oscuridad".

O "Entonces muere: alguien de la multitud le dispara, o le da una puñalada pero él no lo sabe. En realidad ya no sabe nada más".

En la que seria el número 0 el narrador es pregunta. "¿Es este el final?. Aquí nunca hay un final, contesta la voz, que no parece humana, entre lllamas".

És així com tenim la sensació de moure'ns en l'infinit, on tot és possible, i la missió de l'escriptor és fer-nos veure el que nosaltres, habitants d'un univers limitat, no sabem o no podem veure. És així com recorrem complaguts els camins de la llibertat. /

ARXIU

J.V. Foix
Les irreals omegues
Amb un estudi de Segimon Serrallonga
Edicions 62 / Fundació J.V. Foix
200 pàgines
16,50 euros